

Češi v 2. světové válce

Domácí odboj

- odbojová činnost
 - likvidace funkcionářů
 - sabotáž (např. výroby zbraní), narušování infrastruktury
 - špionáž
 - skrývání lidí, materiální pomoc výsadkářům
 - vydávání tajných tiskovin – letáků, časopisů
 - útěk do neokupovaných částí Evropy, do spojeneckých armád
 - převádění lidí přes hranice
- domácí odboj, odpor
 - cca 10 % Čechů vstoupilo do odboje, 10 % naopak kolaborovalo
 - odpor – heslo PP (pracuj pomalu), příležitostné oblékání černé barvy
 - 28. října 1939 – demonstrace v Praze, nacisté byli zaskočeni rozměry protestů, došlo i na střelbu, smrtelné zranění dělníka Sedláčka a studenta Jana Opletala
 - 15. listopadu 1939 – smuteční průvod s rakví Jana Opletala z patologického ústavu na Albertově, ostatky se měly odvézt do jeho rodiště, nacisté se rozhodli zakročit → 17. listopadu dochází k uzavření vysokých škol, bylo popraveno 9 studentských vůdců, 1200 studentů skončilo v koncentračních táborech
- odbojové organizace
 - Obrana národa – vojáci bývalé čs. armády, mj. prováděli sabotáže, generál Bílý (po příjezdu Heydricha do Prahy byl zatčen a popraven → zrod operace Anthropoid)
 - Tři králové – bývalí vojáci, vydávali časopis V boj, připravili atentát na Himmlera, pestrá škála aktivit, měli vlastního agenta A-54 (Němec, který pracoval v německých tajných službách, donášel informace, oni je předávali do Londýna); Balabán, Mašín, Morávek
 - Politické ústředí – členové politických stran
 - Petiční výbor věrni zůstaneme – levicově smýšlející (lidé kolem sociální demokracie, dělníci atd.)
 - skautský odboj – fungoval v tzv. trojkách, každý znal jen dva další členy
 - další organizace a spolky
- do roku 1941 neexistoval komunistický odboj – kvůli spojení SSSR a Německa; teprve po napadení Sovětského svazu dostávají komunisté pokyny k akci
- Heydrichovi se podařilo téměř celý odboj rozbít
- operace Anthropoid – Gabčík, Kubiš
- protektorátní vláda byla součástí odboje – udržovala spojení s Edvardem Benešem
- cílem odboje bylo připravit celonárodní povstání

Zahraniční odboj

- politický odboj
 - exilová vláda
 - Edvard Beneš – samozvaný prezident?, soupeření o to, kdo stane v čele odboje
 - Jan Masaryk – ministr zahraničí, vysílání Volá Londýn
 - Sergej Ingr – ministr obrany, vojenské operace
 - Spojenci vnímali Beneše jako hlavního představitele českého státu
 - hlavní úkol Beneše – mezinárodní uznání Československa a jeho obnovení v původních hranicích (odvolání podpisů Británie a Francie z Mnichovské dohody)
 - v Londýně chyběly zprávy o tom, jak se Čechům v Protektorátu žije
 - likvidace Heydricha byla zprávou o tom, že se Češi nesmířili s okupací
 - František Moravec – před válkou v čs. armádě (vybudoval české tajné služby), organizoval výsadky do Protektorátu
 - dvě centra zahraničního odboje – Londýn a Moskva
 - 1943 prezident Beneš zveřejnil informaci o tom, že byla uzavřena Československo-sovětská smlouva o spolupráci a přátelství – ovlivnila čs. zahraniční politiku
- vojenský odboj
 - západní a východní
 - přes vypuknutí války se vojáci vydávali do Polska, kde budovali jednotky (Ludvík Svoboda)
 - po napadení Polska putovali do Velké Británie a Francie
 - ve Francii někteří bojovali proti Němcům, pak prchli do Británie
 - čs. letci se účastnili bitvy o Británii – Josef František (nejvíce sestřelů), František Fajtl, František Peřina
 - Balkánská cesta – Slovensko, Maďarsko / Jugoslávie / Rumunsko, Sýrie (obrana Tobruku), Velká Británie
 - nejpočetnější jednotka na území SSSR
 - před rokem 1941 byli čeští vojáci posíláni do Gulagů
 - Heliodor Píka se zasloužil o vznik vojenských jednotek
 - jednal o propuštění vojáků – jednotky se formovaly u města Buzuluk
 - byl přímým svědkem stalinského teroru – proto ho po válce zatkl StB, v roce 1949 byl popraven
 - hlavní vojenský velitel – Ludvík Svoboda → “Svobodova armáda”
 - po skončení války ministrem obrany, později prezidentem Československa, symbolem Pražského jara
 - bitvy – Sokolovo, Kyjev
 - volyňští Češi – početně rozšířili čs. armádu
 - boje u Dukly
 - jaro 1945 – nasazení v Ostravsko-opavské operaci

Závěr války v Československu

- na osvobození Československa se podíleli
 - Američané (a Britové)
 - Sověti

- Češi – z východu i západu
- Rumuni – společně se Sověty z východu (např. boje o Brno)
- v lednu 1945 – osvobození Košic
 - poprvé u nás zasedla poválečná vláda (4. dubna), zveřejněn košický vládní program, komunisté jsou členy vlády
- Ostravsko-opavská operace
 - největší vojenská operace na území Československa
 - 250 tisíc vojáků Rudé armády, 50 dnů
 - spojenecké bombardování
 - hrabyňské návrší – strategické místo
 - vojenské jednotky se do Ostravy dostaly přes Polanku
- květnová povstání
 - 1. května 1945 – v Přerově
 - 5. května 1945 – Pražské povstání
 - dlouho připravovaná akce
 - Česká národní rada – ústřední orgán, který povstání řídil
 - předseda – Albert Pražák
 - generál – Karel Kutlvašr
 - nacisté potřebovali Prahu při evakuaci jako dopravní uzel – chtěli se dostat na západ do rukou Američanů, nechtěli se vzdát Sovětům
 - vypadalo to, že bude povstání potlačeno, v tom zasáhli Vlasovci, kteří Pražany podpořili
 - 8. května Němci usoudili, že nemá cenu dále bojovat, došlo k podpisu kapitulace mezi Němci a Českou národní radou – Rada umožnila stažení Němců směrem na západ
 - už 5. května měla Prahu osvobodit jednotka maršála Koněva, první sovětské vojenské jednotky do Prahy přijely 9. května
 - Košická vláda přiletěla do Prahy 10. 5., součástí nebyl ani jeden člen domácího odboje
 - kult osvobození po nástupu komunistů k moci
 - při osvobozování Československa padlo asi 140 tisíc sovětských vojáků
 - Pražské povstání a osvobození západních Čech Američany bylo “vymazáno z dějin”

Poválečné násilí v Československu

- po německé kapitulaci se protrhla hráz násilí Čechů vůči Němcům → akty odplaty
- fyzické násilí, pracovní povinnost, označování páskami, vyhrazená otevírací doba v obchodech, zabavování majetku, vysídlování, shromažďování v internačních táborech, masové popravy
- brněnský pochod smrti – 20 000 lidí bylo hnáno směrem na jih
- politici násilí omlouvali, případně podněcovali, chtěli se zbavit Němců všemi způsoby
- Praha – sběrné tábory, násilí, upalování za živa, stříhání vlasů
- Brno – Brněnský pochod smrti
- Postoloprtský masakr – masové hroby, minimálně 763 obětí
- masakr na Švédských šancích – masakr 265 občanů ze Slovenska (Slováci, Němci, Maďaři), většinu povražděných tvořily ženy a děti
- Ostrava – lágr Hanke
- revoluční gardy – rabování
- úřední nařízení proti Němcům

- Benešovy dekrety – mj. se týkaly odsunu Němců
 - dekrety prezidenta republiky upravující postavení Němců
 - vznikaly v posledních měsících války v Londýně a od května do 28. října 1945 v Praze
 - nahrazují zákony schválené parlamentem (parlament je při první schůzi přijal jako zákony)
 - rozdělení společnosti podle etnických kritérií
 - aplikován princip kolektivní viny
 - nepovolovaly páchat na někdejších spoluobčanech jakékoliv násilí
 - původně namířeny proti Němcům a Maďarům, později pouze proti Němcům
 - konfiskace majetku, zbavení občanství
 - retribuční soudy – velký retribuční dekret, na jeho základě se konaly mimořádné lidové soudy (jeden profesionální soudce, čtyři “soudci” z lidu)
 - v rámci retribucí bylo 150 tisíc lidí obviněno, 20 tisíc odsouzeno k trestu odnětí svobody, 700 lidí popraveno (možnost odvolání do 3 hodin, 95 % trestů smrti vykonáno)
- zákon 115 – na období od 30. 10. 1938 do **28. 10.** 1945 (původně 8. 5.) byla vztažena **beztrestnost** na činy vedoucí k osvobození země